

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
ข้อมูล ณ วันที่ ๒๖ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นางสาวรณันท์ กันเอี้ยง

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ บ้านเลขที่ ๑/๔ หมู่ที่ ๔ ตำบลพระธาตุ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

โทรศัพท์ ๐๖๑-๕๗๐๗๓๔๔ Facebook รณันท์ กันเอี้ยง Line ๐๖๑๕๗๐๗๓๔๔

เกิด พ.ศ. ๒๕๐๘ ปัจจุบันอายุ ๖๐ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา ปวส./อนุปริญญา

สถาบันการศึกษา วิทยาลัยชุมชนตาก สาขาแม่ระมาด คณะ/สาขาวิชา ศิลปะศาสตร์ ปกครองท้องถิ่น

๖. อาชีพปัจจุบัน

☐ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☒ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ ผู้ช่วยผู้ใหญ่นาน

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๒๐๐,๐๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๕

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน๒.....แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. ไม้ผลไม้ยืนต้น ได้แก่ ทุเรียน, อะโวคาโด, มะม่วง

๒. พืชไร่ ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๕ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. ฐานการเรียนรู้เรื่องการทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ

๒. ฐานการเรียนรู้เรื่องไม้ผลไม้ยืนต้น

๓. ฐานการเรียนรู้เรื่องพืชไร่

๔. ฐานการเรียนรู้เรื่องศพช.

๕. ฐานการเรียนรู้เรื่องศพจ.

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑.) การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ

๒.) การทำปุ๋ยสังคด

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑.) เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรผสมผสาน

๒.) บัญชีครัวเรือน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน - หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตร การทำปุ๋ยสังคต

วัตถุประสงค์

- ๑.) เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการวิเคราะห์ดินและการเลือกใช้ปุ๋ยให้ตรงตามความต้องการของพืช
- ๒.) เพื่อลดต้นทุนการผลิต ลดการใช้ปุ๋ยเคมีที่ไม่จำเป็น และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปุ๋ย
- ๓.) เพื่อสร้างความเข้าใจด้านการจัดการดินอย่างยั่งยืน และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- ๔.) เพื่อเสริมสร้างทักษะในการผสมปุ๋ยสังคตใช้เองในชุมชน

เนื้อหา

- ๑.) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดิน
 - ชนิดของดิน คุณสมบัติของดิน และความอุดมสมบูรณ์
 - การเก็บตัวอย่างดินเพื่อวิเคราะห์
- ๒.) หลักการวิเคราะห์ดิน
 - วิธีการอ่านผลวิเคราะห์ดิน
 - การแปลผลเพื่อกำหนดความต้องการธาตุอาหารของพืช
- ๓.) ความรู้เรื่องปุ๋ย
 - ชนิดและแหล่งของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์
 - การเลือกใช้ปุ๋ยตามความเหมาะสมของพืช
- ๔.) เทคนิคการทำปุ๋ยสังคต
 - การคำนวณสูตรปุ๋ยตามผลวิเคราะห์ดินและชนิดพืช
 - การผสมปุ๋ยสังคตด้วยอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่น
- ๕.) การใช้ปุ๋ยอย่างถูกวิธี
 - วิธีการใส่ปุ๋ยตามช่วงการเจริญเติบโตของพืช
 - การจัดการร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์และวัสดุปรับปรุงดิน

รูปแบบการถ่ายทอด

- ๑.) บรรยาย/เสวนา เพื่อให้ความรู้พื้นฐานด้านดิน ปุ๋ย และผลกระทบการใช้ปุ๋ย
- ๒.) สาธิต (Demonstration) การเก็บตัวอย่างดิน การอ่านผลวิเคราะห์ดิน และการผสมปุ๋ยสังคต
- ๓.) ฝึกปฏิบัติจริง (Workshop/Practices) ให้เกษตรกรคำนวณสูตรปุ๋ยและผสมปุ๋ยด้วยตนเอง
- ๔.) ศึกษาดูงาน (Field Trip) ไปยังพื้นที่ตัวอย่าง/แปลงเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยสังคตได้ผลสำเร็จ
- ๕.) สื่อการเรียนรู้ เช่น คู่มือปุ๋ยสังคต แผ่นพับ วิดีทัศน์ และสื่อดิจิทัล
- ๖.) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เช่น การตั้งกลุ่ม/เครือข่ายเกษตรกรเพื่อทำปุ๋ยใช้ร่วมกัน

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

เข้าร่วมประชุมเชื่อมโยงการดำเนินงานคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ ในระดับจังหวัดและอำเภอ เพื่อติดตามและขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เพื่อหารือเกี่ยวกับแผนการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการแก้ไข เพื่อให้การดำเนินงานของ ศพก. และกำหนดแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ต่อไป

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

จัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงานศพก. ซึ่งต้องมีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา เสนอแนวทาง ร่วมกำหนดร่างแผน ตรวจสอบ และติดตามผล เพื่อให้แผนที่ได้มีความครอบคลุม สอดคล้องกับความต้องการจริงของพื้นที่ และสามารถปฏิบัติได้จริง

วางแผนการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาและส่งเสริม ศพก. ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน โดยจะเน้นการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมมาใช้ และการเป็นศูนย์กลางในการให้บริการข้อมูลข่าวสารของเกษตรกร โดยบูรณาการร่วมกันระหว่างภาคี ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ ศพก.เครือข่าย ผู้นำชุมชน เกษตรกรต้นแบบ วิสาหกิจชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา กำหนดแนวทางพัฒนาและวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

แรงบันดาลใจหลักคือ การอยากลดต้นทุน เพิ่มรายได้ ทำเกษตรปลอดภัย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม และต่อยอดความรู้ใหม่ ๆ เพื่อความมั่นคงในอาชีพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

แรงผลักดันสำคัญ คือ ปัญหาต้นทุนสูง คุณภาพผลผลิตไม่แน่นอน สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมแรงงานขาดแคลน และความต้องการของตลาดที่เข้มงวดขึ้น → ทำให้เกษตรกรจำเป็นต้องหันมาใช้ หลักวิชาการและเทคโนโลยี เพื่อแก้ไขและพัฒนาการผลิตอย่างยั่งยืน

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

- ทำเกษตรผสมผสาน
- การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ/บัญชีครัวเรือน

- การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ
- การทำปุ๋ยสังเคราะห์

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน
เทคโนโลยีการผสมปุ๋ยใช้เอง เพื่อลดต้นทุนการผลิต

เกษตรกรต้นแบบสามารถ ผสมปุ๋ยใช้เอง ตามสูตรที่เหมาะสมกับผลวิเคราะห์ดินและความต้องการของพืชช่วยลดการพึ่งพาปุ๋ยเชิงพาณิชย์ที่มีกับรรจสูตรสำเร็จ ซึ่งบางครั้งมีธาตุอาหารเกินหรือขาด ความเหมาะสมเป็นการผลิตแบบ “ปุ๋ยสังเคราะห์” ที่ตอบโจทย์เฉพาะพื้นที่และพืชแต่ละชนิด

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

การใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เป็นกระบวนการ เก็บตัวอย่างดิน → วิเคราะห์ดิน → แปลผล → คำนวณสูตรปุ๋ย → ผสมและใส่ปุ๋ยตามหลักวิชา → ติดตามผล ซึ่งช่วยให้ ต้นทุนลดลง ผลผลิตเพิ่มขึ้น ดินไม่เสื่อมโทรม และสิ่งแวดล้อมปลอดภัยยิ่งขึ้น

๑. การเก็บตัวอย่างดิน

- เก็บดินจากแปลงปลูกตามหลักวิชาการ (ประมาณ 15-20 จุด/แปลง)
- ความลึก ๐-๒๐ ซม. สำหรับพืชไร่ พืชผัก และ ๐-๕๐ ซม. สำหรับไม้ผล
- ผสมรวมเป็นตัวอย่างดินเดียว ส่งห้องปฏิบัติการ

๒. การวิเคราะห์ดิน

- ส่งตัวอย่างดินไปยังสถานพัฒนาที่ดิน/ห้องแล็บที่ได้รับการรับรอง
- ตรวจสอบความเป็นกรด-ด่าง (pH)
- ตรวจสอบธาตุอาหารหลัก เช่น ไนโตรเจน(N) ฟอสฟอรัส(P) และโพแทสเซียม(K)
- ตรวจสอบอินทรีย์วัตถุและคุณสมบัติอื่น ๆ ของดิน

๓. การแปลผลและกำหนดความต้องการปุ๋ย

- นักวิชาการเกษตร/เจ้าหน้าที่ช่วยอธิบายผลวิเคราะห์ดิน
- เปรียบเทียบค่าธาตุอาหารที่ได้กับเกณฑ์มาตรฐาน
- กำหนดชนิดและปริมาณธาตุอาหารที่พืชต้องการจริง

๔. การคำนวณสูตรปุ๋ย

- ใช้หลักวิชาการ/สูตรคำนวณ เพื่อกำหนด สูตรปุ๋ยสังเคราะห์ ให้เหมาะกับชนิดพืช
- เลือกชนิดปุ๋ยที่มีในท้องตลาด เช่น ยูเรีย (๔๖-๐-๐), ดีเอพี (๑๘-๔๖-๐),

โพแทสเซียมคลอไรด์ (๐-๐-๖๐)

- คำนวณอัตราส่วนผสมให้ตรงกับความต้องการของพืช

๕. การผสมและเตรียมปุ๋ย

- นำปุ๋ยเคมีที่เลือกมา ผสมตามสัดส่วนที่คำนวณได้
- อาจเสริมด้วยปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยปรับสภาพดิน ตามผลวิเคราะห์

๖. การใส่ปุ๋ยอย่างถูกวิธี

- ใส่ปุ๋ยตาม ระยะเวลาและช่วงการเจริญเติบโตของพืช
- ใส่ปุ๋ยในตำแหน่งที่เหมาะสม เช่น โรยรอบโคน/ตามแถว/ใช้ระบบน้ำพ่นปุ๋ย

(Fertigation)

- ใช้อัตราที่แนะนำ ไม่ใส่เกินความจำเป็น

๗. การติดตามและประเมินผล

- สังเกตการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช
- บันทึกต้นทุนและผลตอบแทน
- หากยังมีปัญหา ควรเก็บดินตรวจซ้ำทุก ๒-๓ ปี เพื่อปรับสูตรปุ๋ยใหม่

๑. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๒ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พื้นที่ปลูกจำนวน ๕ ไร่ ๓ งาน

๑.๒) ทูเรียน พื้นที่ปลูกจำนวน ๒ ไร่ ๒ งาน

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๑ ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) ปลาน้ำจืด จำนวน ๑ บ่อ

๒.๒) จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๓) จำนวน.....(หน่วย.....)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) วัว จำนวน ๔ ตัว

๓.๒) ไก่พื้นเมือง จำนวน ๓๐ ตัว

๓.๓) เป็ดเนื้อ จำนวน ๒๐ ตัว

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑) จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๒) จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๓) จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ขั้นตอนการเตรียมการผลิต เป็นเงิน ๓๒,๙๐๐ บาท/รอบการผลิต

๑.๒) ขั้นตอนระหว่างการผลิต เป็นเงิน ๘,๗๕๐ บาท/รอบการผลิต

๑.๓) ขั้นตอนการเก็บเกี่ยวผลผลิต เป็นเงิน ๒๓,๐๐๐ บาท/รอบการผลิต

รวมต้นทุนการผลิต ๖๔,๖๕๐ บาท/รอบการผลิต

รายได้ ๑๑๒,๐๐๐ บาท/รอบการผลิต

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรรูปแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....

เฉลี่ยรายได้วันละ.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....
เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....
เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์, ทุเรียน
เฉลี่ยรายได้ปีละ ๑๘๐,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)
ประโยชน์ต่อตนเอง

การได้เป็นเกษตรกรต้นแบบได้มีโอกาสในการพัฒนาองค์ความรู้และศักยภาพอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งในด้านการฝึกอบรมและการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอ เป็นที่ยอมรับของเกษตรกรในชุมชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมถึงยังช่วยสร้างโอกาสในการสร้างเครือข่ายและการบูรณาการร่วมมือกับหน่วยงานภาคีต่างๆ นอกจากนี้ยังต่อยอดให้กับเกษตรกรต้นแบบในการเป็นผู้ประกอบการการเกษตรแบบมืออาชีพได้ ส่งผลให้เกษตรกรต้นแบบมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นและมั่นคง

ประโยชน์ต่อเกษตรกรรายอื่น

ศพก. เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรคนอื่นๆ สามารถเข้ามาศึกษาดูงาน เรียนรู้จากประสบการณ์จริง แลกเปลี่ยนแนวความคิดทัศนคติซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังสามารถให้คำปรึกษาคำแนะนำและแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรคนอื่นๆ และสามารถนำไปปรับใช้กับการเกษตรของตนเองได้ส่งผลให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ประโยชน์ต่อชุมชน

ศพก. เป็นแกนนำในการพัฒนาเกษตรกร ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างความร่วมมือกัน ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ พร้อมทั้งยังเป็นกลไกสำคัญในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ทำให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของชุมชนให้ดีขึ้นตามไปด้วย

๒. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

เทคโนโลยีการผสมปุ๋ยใช้เอง เพื่อลดต้นทุนการผลิต

เกษตรกรต้นแบบสามารถ ผสมปุ๋ยใช้เอง ตามสูตรที่เหมาะสมกับผลวิเคราะห์ดินและความต้องการของพืช ช่วยลดการพึ่งพาปุ๋ยเชิงพาณิชย์ที่มีกับบรรจุสูตรสำเร็จ ซึ่งบางครั้งมีธาตุอาหารเกินหรือขาดความเหมาะสม เป็นการผลิตแบบ “ปุ๋ยสั่งตัด” ที่ตอบโจทย์เฉพาะพื้นที่และพืชแต่ละชนิด

ขั้นตอนการดำเนินงาน

- เก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ เพื่อหาค่าธาตุอาหารที่มีอยู่ในดิน
- เลือกสูตรปุ๋ยที่เหมาะสม ตามคำแนะนำ เช่น สูตรสำหรับข้าว มันสำปะหลัง อ้อย หรือพืชผัก
- จัดหาแม่ปุ๋ย (Fertilizer Materials) เช่น ยูเรีย (๔๖-๐-๐), DAP (๑๘-๔๖-๐), MOP (๐-๐-๖๐)
- ผสมปุ๋ยตามอัตราส่วน ด้วยเครื่องผสมหรือแบบกองบนพื้น (หากปริมาณไม่มาก)

- บรรจุและจัดเก็บ ให้แห้ง สะอาด และปิดสนิท
- นำไปใช้ในแปลงเกษตร ตามระยะเวลาที่พืชต้องการ

ประโยชน์ที่ได้รับ

- ลดต้นทุนการผลิต : ถูกกว่าซื้อปุ๋ยสำเร็จรูปสำเร็จการค้า
- ได้สูตรปุ๋ยตรงตามความต้องการของพืชและดิน → ทำให้ใช้ปุ๋ยอย่างคุ้มค่า
- เพิ่มผลผลิตและคุณภาพ เพราะพืชได้รับธาตุอาหารอย่างสมดุล
- เสริมสร้างความรู้และทักษะให้เกษตรกร → สามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น
- ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จากการใช้ปุ๋ยเกินความจำเป็น

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

- ด้านดิน การปลูกพืชปุ๋ยสด เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ช่วยฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ ลดการเสื่อมโทรมของหน้าดิน และเพิ่มความสามารถในการอุ้มน้ำและธาตุอาหาร ลดการเสื่อมโทรมของพื้นที่เพาะปลูก และทำให้ดินมีความยั่งยืนในการผลิต
- ด้านน้ำ การประยุกต์ใช้ระบบน้ำหยด ช่วยประหยัดการใช้น้ำ ลดการสูญเสียจากการระเหย ทำให้การใช้น้ำเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอแม่ระมาด ได้มีการรวบรวมและจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่อย่างเป็นระบบ ทั้งข้อมูลด้านพื้นที่เพาะปลูก ชนิดพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทุเรียน ข้อมูลดังกล่าวถูกนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ วางแผนการผลิต และพัฒนากิจกรรมการเกษตร ตลอดจนเป็นแหล่งอ้างอิงในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรรายอื่น เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่จริง

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอแม่ระมาด มีการฝึกอบรมและศึกษาดูงานแก่เกษตรกร และผู้สนใจทั่วไป โดยมีการสาธิต การบรรยาย และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จริงในแปลงเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ตลอดจนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรสมัยใหม่ ซึ่งช่วยเสริมสร้างศักยภาพและความเข้าใจให้แก่ผู้เข้าร่วมได้อย่างเป็นรูปธรรม

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอแม่ระมาด เป็นที่ปรึกษาแก่เกษตรกร และช่วยประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม ทำให้เกษตรกรมีที่พึ่งทางวิชาการและสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันที่

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอแม่ระมาด เป็นแหล่งกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร องค์ความรู้และเทคนิคการเกษตรที่ถูกต้อง โดยใช้ช่อง

ทางการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น การประชุมกลุ่มเกษตรกร ป้ายประชาสัมพันธ์ และสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

มีการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เกษตรกรในรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ การสาธิตภาคสนาม และการให้คำปรึกษา ทำให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปปรับใช้จริงในแปลงของตน เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์ การจัดการน้ำด้วยระบบน้ำหยด ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตลดลง คุณภาพผลผลิตเพิ่มขึ้น และเกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคงมากขึ้น

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการ และเครือข่ายเกษตรกรในชุมชน ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับพื้นที่ การดำเนินโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน เพื่อให้การขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรเกิดความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

- กำหนดทิศทางและแผนการดำเนินงานของ ศพก. ให้สอดคล้องกับนโยบายภาครัฐและความต้องการของชุมชน
- บริหารจัดการทรัพยากร งบประมาณ และบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ
- ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรม เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- เป็นผู้นำในการเผยแพร่องค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม
- ส่งเสริมการจัดกิจกรรมอบรม ฝึกปฏิบัติ และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
- เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างเกษตรกร หน่วยงานราชการ องค์กรท้องถิ่นและสถาบันการศึกษา
- ประสานความร่วมมือกับศูนย์เรียนรู้อื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้
- สร้างแรงบันดาลใจและความเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกรในชุมชน

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

- ภาคภูมิใจในบทบาทการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ได้ทำหน้าที่เป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรที่ถูกต้องและทันสมัย เป็นพื้นที่ให้เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา และหน่วยงานภายนอกได้เข้ามาศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- ภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน การเป็น ศพก. ช่วยสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมแก่ชุมชน ทำให้เกษตรกรในพื้นที่สามารถลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และยกระดับคุณภาพชีวิต

- ภาคภูมิใจในความเป็นผู้นำและแบบอย่าง เกษตรกรต้นแบบที่ดำเนินงานเป็น ศพก. ได้รับการยอมรับทั้งในระดับชุมชนและหน่วยงานรัฐ เป็นผู้ริเริ่มนวัตกรรมและแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ให้แก่เกษตรกรรายอื่น

- ภาคภูมิใจในคุณค่าทางสังคมและการสืบทอดความรู้ ได้มีโอกาสส่งต่อประสบการณ์และองค์ความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรรุ่นใหม่ สร้างความมั่นใจว่าความรู้และภูมิปัญญาจะได้รับการรักษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

- ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอแม่ระมาด
- คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรจังหวัดตาก
- เป็นเกษตรกรผู้สร้างแรงบันดาลใจให้กับเกษตรกรท่านอื่นๆ ในการลดต้นทุนการผลิต

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

- ต้องเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน : ยอมสละเวลา กำลังแรงงาน หรือแม้แต่รายได้ส่วนหนึ่ง เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรคนอื่น ๆ ในชุมชน
- เป็นผู้นำโดยไม่หวังผลตอบแทน : ยินดีเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์การเกษตรที่ประสบความสำเร็จให้คนอื่น ๆ โดยไม่ปิดบัง
- ถ่ายทอดองค์ความรู้ : เปิดบ้านหรือแปลงเกษตรให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ให้เพื่อนเกษตรกร นักเรียน หรือนักศึกษาเข้ามาศึกษา
- แบ่งปันผลผลิตหรือทรัพยากร : เช่น การแบ่งพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปุ๋ยอินทรีย์ หรือเครื่องมือการเกษตรแก่สมาชิกในกลุ่มหรือชุมชน
- ยึดหลักความพอเพียง : ลดการใช้ทรัพยากรเกินความจำเป็น และส่งเสริมให้เกิดการจัดการทรัพยากรที่ยั่งยืน

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“พึ่งตนเอง และแบ่งปันสู่ชุมชน”

ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผลิตเพื่อเลี้ยงครอบครัวก่อน ส่วนที่เหลือจึงขายและแบ่งปัน

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

เกษตรกรอำเภอแม่ระมาด เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ระมาด ร่วมกับเกษตรกรต้นแบบ และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

ถอดบทเรียนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) โดยการเก็บรวบรวมวิเคราะห์และสังเคราะห์ประสบการณ์ ความรู้และบทเรียนจากการดำเนินงานของศพก. ของเกษตรกรต้นแบบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาต่อยอด ปรับปรุง ขยายผลในชุมชนต่อไป ซึ่งมีการใช้เครื่องมือในการถอดบทเรียน ดังนี้

- การสัมภาษณ์เชิงลึกกับเกษตรกรต้นแบบ
- การสังเกตและบันทึกกิจกรรมการเกษตรในแปลงเรียนรู้และฐานเรียนรู้ของศพก.

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

- การจับประเด็นและการสรุปบทเรียนอาจจะไม่ครบถ้วน เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาและความเข้าใจในเครื่องมือ
- ผู้เข้าร่วมไม่กล้าแสดงความคิดเห็นทำให้ไม่ได้ข้อมูลที่แท้จริงครบถ้วน

- ควรจัดทำคู่มือการบันทึกข้อมูลหรือแบบฟอร์มสำหรับเกษตรกร เพื่อรวบรวมข้อมูลให้มีครอบคลุม สนับสนุนการฝึกทักษะการบันทึกข้อมูลให้แก่เกษตรกรและผู้ร่วมดำเนินการ เพื่อให้การถอดบทเรียนมีคุณภาพและนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

ภาคผนวก

ภาพกิจกรรม

ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลักของศูนย์เครือข่าย	หมู่	ตำบล	โซน	x	y	ชื่อ-สกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์	...
1	ศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชนตำบลพะธาตุ	ศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	4	พะธาตุ	47	457694	1880086	นางรวิณี กิ่งน้อย	0615707344	เครือข่าย
2	ศูนย์บริหารการศึกษาศูนย์ชุมชน บ้านวังผา	ศูนย์จัดการศึกษาศูนย์ชุมชน (ศชช.)	4	แม่เจระ	47	451430	1861353	นางสาววิไลดา ยอดคำ	0895669139	เครือข่าย
3	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านต้นผึ้ง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	1	แม่ระมาด	47	450565	1876581	นายสุธรรม แก้วพุทธ	0969728701	เครือข่าย
4	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานตำบลแม่ระมาด	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	4	แม่ระมาด	47	450125	1878720	นายศรีธง เสนา	0850496216	เครือข่าย
5	ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชชุมชนบ้านวังผา	ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	4	แม่เจระ	47	451430	1861353	นายปรีชา เต็มคำ	0895319716	เครือข่าย
6	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานบ้านทุ่งมะขามป้อม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	4	พะธาตุ	47	457694	1880086	นางรวิณี กิ่งน้อย	0615707344	เครือข่าย
7	ศูนย์เรียนรู้การผลิตพืชสมุนไพรและการแปรรูป	ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน	7	แม่เจระ	47	455093	1866415	นางเมษา ชื่นเพียร	0892718991	เครือข่าย
8	ศูนย์บริหารการศึกษาศูนย์ชุมชนตำบลพะธาตุ	ศูนย์จัดการศึกษาศูนย์ชุมชน (ศชช.)	4	พะธาตุ	47	456257	1876404	นายสมบุญ นาวาไชยภัทร	0938138452	เครือข่าย
9	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ตำบลเจระ	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	4	จอมเขื่อน	47	452553	1883288	นางตามนิษฐ์ ด้วงมูล	0625856168	เครือข่าย
10	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่แม่เจระบ้านทุ่ง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	1	แม่เจระ	47	454670	1876466	นางนิล ก้อนหว	0622965931	เครือข่าย
11	ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชชุมชนตำบลแม่เจระ	ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	7	แม่เจระ	47	454931	1866403	นายภาลี ลูกแสน	0910251896	เครือข่าย
12	ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชชุมชนบ้านทุ่งมะขามป้อม	ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	4	พะธาตุ	47	456235	1876414	นายพิน สันติภา	0862113941	เครือข่าย
13	ศูนย์บริหารการศึกษาศูนย์ชุมชนสามัคคี	ศูนย์จัดการศึกษาศูนย์ชุมชน (ศชช.)	5	สามัคคี	47	466547	1885963	นายสิทธิพล กระจุกนาถ	0649413803	เครือข่าย
14	ศูนย์บริหารการศึกษาศูนย์ชุมชนแม่ระมาด	ศูนย์จัดการศึกษาศูนย์ชุมชน (ศชช.)	4	แม่ระมาด	47	459914	1878797	นายศรีธง เสนา	0850496216	เครือข่าย
15	ศูนย์บริหารการศึกษาศูนย์ชุมชนจอมเขื่อน	ศูนย์จัดการศึกษาศูนย์ชุมชน (ศชช.)	13	จอมเขื่อน	47	447930	1882237	นายณิน ชีวปัญญา		เครือข่าย
16	ศูนย์บริหารการศึกษาศูนย์ชุมชนแม่เงิน	ศูนย์จัดการศึกษาศูนย์ชุมชน (ศชช.)	13	แม่เงิน	47	439827	1905503	นายสำราญ อชาวประสิทธิ์		เครือข่าย

เครือข่ายศพก.